

l'Abellerol

EDITORIAL

Torna l'Abellerol **2**

NOTÍCIES

Lukas Jenni i Raffael Winkler membres d'honor de l'ICO **3**

REPORTATGE

Els ocells del Parc Catalunya de Sabadell: setze anys d'ornitologia urbana **4**

NOVETATS ORNITOLÒGIQUES

Noves espècies d'ocells a Catalunya **11**

OBITUARIS

Jaume Xampeny Baró **14**

Josep Ribas Falomir **15**

Estanislao Canet Gual **16**

Cisco Guasch González **17**

NOVETATS BIBLIOGRÀFIQUES **18**

AGENDA **24**

l'Abellerol

Butlletí de contacte de
l'Institut Català d'Ornitologia

núm. 59

Hivern 2022-23

Editor

Marc Anton, Raül Aymí,
Gabriel Gargallo, Xavier Riera

Col·laboradors

Xavier Bayer, David Bigas, Josep Lluís Cortés
Montesinos, Xavier Ferrer, Martí Franch, Marcel
Gallardo, Sergi Herrando, Pere Josa, Xavi Larruy,
Francesc X. Macià-Valverde, Vittorio Pedrocchi,
Humbert Salvadó, Xavier Tomàs.

Disseny i maquetació

Lluc Julià

Edita

Institut Català d'Ornitologia

Museu de Ciències Naturals de Barcelona
Pl. Leonardo da Vinci, 4-5 | 08019 Barcelona
C/ Girona, 168, ent. 5a | 08037 Barcelona
Tel.: 93 458 78 93

Correu electrònic: ico@ornitologia.org

Pàgina web: www.ornitologia.org

Junta Directiva

President: Jordi Baucells

Vicepresident: Jordi Garcia Petit

Secretari General: Júlia Alcaraz

Tresorer: Vittorio Pedrocchi

Vocals: Nat Argullós, Joan Aymerich,
Enric Badosa, Rafa González de Lucas,
Helena Navalpotro, Natàlia Pérez, Javier Quesada.

e-mail: junta@ornitologia.org

L'Institut Català d'Ornitologia (ICO) és una entitat
constituïda amb la finalitat de promoure l'estudi
i seguiment de les poblacions d'ocells que nien,
migren o hivernen a Catalunya, així com de
fomentar la seva conservació.

© 2022 Institut Català d'Ornitologia

Dipòsit Legal: B 8186-2022

ISSN: 1579-3400 (Ed. Impresa)

ISSN: 2938-2424 (Internet)

Impressió: Aura Digit

Les opinions dels autors de les col·laboracions
que apareixen en aquest butlletí corresponen
exclusivament al seu criteri personal, excepte les
que siguin en el seu caràcter de directrius de l'ICO
o del comitè editorial.

Torna l'Abellerol

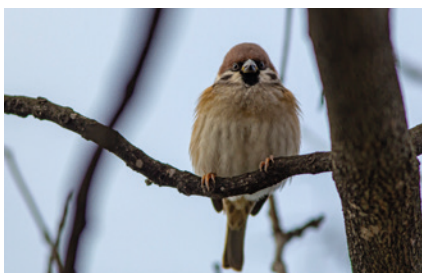
Tens a les mans el número 59 de l'Abellerol. El número anterior 58 l'havíem publicat l'estiu de 2020. A causa de l'acumulació de feina en diversos projectes de l'ICO i en especial amb prioritat per a l'atles dels ocells nidificants, no va ser possible publicar cap revista durant 2021.

Ara, doncs, reprenem la publicació de la revista deixant enrere un període convuls amb etapes de confinament i de distintes onades de pandèmia de la Covid que no són sinònim necessàriament d'aturada. Per sort, les sortides al camp es van poder mantenir i poc a poc s'ha recuperat l'activitat.

De les activitats de 2021 hem de fer esment de la presentació de l'Atlas dels Ocells Nidificants de Catalunya el 2 de desembre passat que va aplegar més de 100 assistents, encara tots amb mascareta i que no va impedir una celebració que marca una nova fita de l'entitat.

L'article principal d'aquest número tracta del seguiment continuat del parc Catalunya de Sabadell durant 16 anys. Aquest estudi ha permès detectar un total de 112 espècies, amb evidències de reproducció per a 33 i constatar canvis en les tendències poblacionals. La facilitat d'observació dels ocells en els parcs urbans, tal com apunta l'autor, els converteixen en medis ideals per comprendre les adaptacions dels ocells en un context de canvi global amb espècies generalistes i oportunistes molt adaptables i d'altres més exigents en regressió. En aquest sentit, els parcs esdevenen una oportunitat per investigar aquests canvis amb facilitat.

D'altra banda, des del darrer número fins ara lamentem comunicar-vos que alguns companys ens han deixat i que trobareu a les pàgines dedicades als obituaris. La pandèmia no ha fet excepcions i també ha impactat sobre el nostre sector ornitològic. El nostre més sincer condol als familiars de tots aquells que ens han deixat.

PORTADA

El pardal xarrec és una de les espècies que més ha augmentat al Parc Catalunya de Sabadell, en contrast amb la disminució general que pateix. Diverses parelles s'hi reproduïxen habitualment i arriba a ser més abundant que el comú.

Foto: Daniel Cortés Serra.

Lukas Jenni i Raffael Winkler nomenats nous Membres d'Honor de l'ICO

El passat mes de setembre, en el marc del DBF, Lukas Jenni i Raffael Winkler van ser nomenats Membres d'Honor de l'ICO.

Lukas Jenni i Raffael Winkler són els autors de tot un clàssic de l'ornitologia moderna: el llibre *Moult and Ageing of European Passerines*, una obra de 1994 dedicada a la muda i la datació de passeriformes en mà que inclou informació molt detallada sobre l'extensió i els patrons de muda de 58 espècies d'ocells i centenars de fotografies d'alta qualitat d'ales esteses i on s'indiquen amb molt grau de detall i precisió els límits de muda i altres criteris de datació. El llibre es va convertir immediatament en un èxit i l'obra de referència sobre la muda de passeriformes europeus. L'any 2020 se'n va fer una nova edició, ampliada a 74 espècies i molt actualitzada, que va ser guardonada amb el prestigiós premi al millor llibre de l'any de la revista *British Birds* i la *BTO*. A més, aquest mateix any, Jenni i Winkler van publicar un altre llibre de referència sobre muda, *The Biology of Molt in*

Birds, en aquest cas dedicat a la biologia, fisiologia i ecologia de la muda; és a dir, el perquè i el com de la muda i la seva rellevància en el cicle vital dels ocells. Un complement ideal al seu clàssic de 1994.

Amb aquest nomenament, l'ICO, que té els seus orígens com a Grup Català d'Anellament i una vocació ineludible en l'anellament, vol retre homenatge a la gran contribució que han fet aquests dos autors al camp de l'ornitologia i, més específicament, a l'anellament científic d'ocells. Aquest reconeixement, a més, tanca d'alguna manera el cercle que vam iniciar el 2016 amb l'elecció de Lars Svensson com a primer membre d'honor. Des de l'aparició del seu llibre clàssic, "el Jenni and Winkler" s'ha unit a "l'Svensson" com a company de confiança per a tots els nostres anelladors d'ocells i per això estem molt orgullosos que Lukas i Raffael s'afegeixin a Lars com a membres d'honor de l'ICO! •

Acte de nomenament dels nous membres d'honor de l'ICO. D'esquerra a dreta, Xavier Bou, Lukas Jenni, Raffael Winkler i Jordi Baucells. Foto: DBF.

Els ocells del Parc Catalunya de Sabadell: setze anys d'ornitologia urbana

Els parcs urbans ofereixen una bona oportunitat per apropar-se als ocells. Tot i això, hi ha relativament pocs estudis d'ocells urbans i de seguiment al llarg del temps i molts ornitòlegs prefereixen prospectar llocs amb major diversitat i espècies emblemàtiques.

A Catalunya, el SOCC compta amb més de 300 itineraris de cens, el 5% en medi urbà (ICO 2003-2020); el SACRE i el SACIN de la SEO incorporen només des del 2016 una modalitat urbana (Escandell & Escudero 2021). Tanmateix, l'estudi de l'avifauna urbana té punts d'interès: la varietat d'espècies, les relacions que s'hi estableixen, els mecanismes per sobreviure en un entorn canviant i els impactes d'espècies exòtiques. En els parcs és fàcil copsar el dinamisme de les comunitats, per la rapidesa amb què moltes espècies s'adapten als reptes i oportunitats d'un ambient peculiar. L'esforç de seguiment és petit: no calen grans desplaçaments i els ocells estan acostumats a la presència humana. Diversos estudis mostren la importància dels parcs urbans per a

espècies sensibles (Fuller *et al.* 2009, Caula *et al.* 2010). La seva facilitat de gestió podria contribuir a la conservació d'algunes espècies i a entendre quins factors n'afecten la supervivència (Fernández-Juricic & Jokimäki 2001). Aquest article és un resum de les dades obtingudes després de 16 anys de seguiment del Parc Catalunya de Sabadell.

El Parc Catalunya, una història recent

El Parc Catalunya es troba a Sabadell, Vallès Occidental (41°33'6"N 2°05'38"E). Ocupa 43 ha de relleu bastant pla, entorn dels 200 metres d'altitud i està emmarcat en plena trama urbana, però no al centre històric. Inaugurat el 1992 sobre una zona força degradada, va començar a tenir un aspecte semblant a l'actual cap al 2001. Està envoltat per diferents graus

La zona més urbanitzada del Parc inclou un llac artificial i permet contemplar una notable varietat d'ocells. A l'edifici de la dreta hi ha una colònia d'oreneta cuablanca, molt vinculada al Parc, d'on obté aliment i fang per als seus nius.
Foto: Daniel Cortés Serra.

Les cotorretes pitgrises solen engrandir nius de garsa abandonats o usurpats, on nidifiquen pardals i estornells. Això mostra la complexitat de les relacions en un parc urbà. Foto: Daniel Cortés Serra.

d'edificació, més dens a l'est i al sud, més lax a l'oest i al nord. Conté agrupacions de pins, alzines, roures i lledoners, alternats amb prats, matolls, gespa i un llac artificial. L'arbrat té uns 30 anys, entre 6 i 8 m d'alçada i diàmetres de tronc inferiors als 30 cm. Perviuen alguns ametllers i oliveres, romanalles d'un passat agrari, i uns pocs roures martinencs, plàtans i pins pinyoners de 15 m d'alçada i 70 cm de diàmetre. L'estructura de les masses arbòries és simple, amb un sotabosc minso, tret de zones puntuals. Arbusts i prats són sotmesos a freqüents treballs de poda, més espaiats pel que fa a l'arbrat. Des de la inauguració, ha augmentat la cobertura arbòria i arbustiva.

Obtenció i tractament de dades

El seguiment es va fer de forma contínua des del 2005 fins el 2020, amb la metodologia dels transectes. Al llarg de l'any, es registraven tots els ocells vistos i sentits i se'n prenia nota de la conducta d'alimentació i reproducció. Per quantificar les poblacions i caracteritzar l'estructura de la comunitat, es van triar 39 espècies residents - presents tot l'any, estivals i hivernants -. Es va calcular l'abundància relativa com a relació entre el nombre d'individus i el de llistes amb presència. Per estimar la densitat i les tendències poblacionals es va emprar el nombre màxim d'ocells detectats, del 15 de març al 31 de maig i de l'1 de desembre

al 28 de febrer. La petita extensió i el fet de ser un medi obert permeten suposar que, en bones condicions, hom detecta gairebé tots els individus. S'han incorporat registres puntuals de noves espècies o de variacions en els nombres. Les dades s'introdueixen al portal *ornithocat* (ICO 2021a), que facilita el maneig de gran quantitat de registres i els tractaments estadístics. Aquests han estat elementals: la superfície i els valors poblacionals petits no permetrien trobar significacions estadístiques potents.

Una notable riquesa en una comunitat dinàmica

S'hi ha detectat un total de 112 espècies, el 53% de les 210 citades fins el 2020 en tot el terme municipal de Sabadell (ICO 2021a) o el 27% de les 415 a Catalunya (Gil-Velasco *et al.* 2015). Les quantitats queden millor il·lustrades en comparar amb altres parcs urbans. En el de la Ciutadella de Barcelona, més madur i amb molts observadors, s'han citat 188 espècies entre 1960 i 2011 (Garcia 2012). Un estudi entre 1998 i 2013 en 22 parcs de València va trobar 21 espècies nidificants i 21 hivernants (Murgui 2014).

Hi apareixen amb regularitat 47 espècies: 35 a la primavera, 38 a l'hivern i 3 en migració. S'hi han trobat evidències de reproducció per a 33. 15 espècies són ocasionals i 50 accidentals, detectades menys de cinc cops.

S'han detectat un total de 112 espècies de les quals 47 són regulars (35 a la primavera i 38 a l'hivern) i amb evidències de cria per a 33 espècies.

Algunes zones del Parc recorden el seu passat agrícola, amb oliveres i ametllers a prop de les alzines. Són llocs freqüentats per tudons, cotxes, tallarols, pinsans, gafarrons i, en època de pas, diverses espècies de mosqueters.
Foto: Daniel Cortés Serra.

13 d'aquestes es van trobar el 2020, un any peculiar per la pandèmia de COVID-19: sens dubte, la disminució del soroll ambiental i el major esforç de prospecció van contribuir a l'increment d'observacions (Gordo *et al.* 2021). El confinament va buidar de gent el parc, però en acabar, l'afluència fou molt superior a l'habitual. Situacions extraordinàries que van coincidir amb l'època de cria i no van afectar gaire els ocells: la riquesa d'espècies i l'abundància van seguir la tendència ascendent dels darrers anys. Ni el Parc es va omplir d'ocells quan es va buidar de gent ni a l'inrevés, mostrant la tolerància de les aus a les oscil·lacions de la presència humana.

Com a mitjana, s'han detectat 50 espècies cada any, amb un mínim de 41, un màxim de 74 i un cert increment al llarg del temps. S'ha comptat un total de 147.047 individus en 867 llistes, una mitjana de 170 ocells per llista. Tanmateix, és freqüent comptar-ne més de 200 avançada la primavera, amb els joves de l'any, i a l'hivern, amb més d'un centenar de collverds, gavines rialleres, tudons o estornells. Al llarg dels anys, l'abundància ha augmentat comparativament més que la riquesa d'espècies, amb la consolidació d'algunes que al principi eren ocasionals. Aquests increments il·lustren el dinamisme de les poblacions d'ocells urbans i podrien indicar un procés de colonització en marxa.

Una illa, ni deserta ni del tot aïllada

Podria pensar-se que la comunitat d'ocells del Parc és un reflex simplificat de la zona on s'ubica, pel seu caràcter seminatural, la petita extensió i l'aïllament en un medi aparentment inhòspit. Però les ornitocenosis urbanes tenen característiques pròpies, sovint prou diferents del seu entorn (Clergeau *et al.* 2001). Els parcs urbans són com illes, on les espècies dominants i les maneres d'aprofitar els recursos són peculiars (Fernández-Juricic & Jokimäki 2001; Gil & Brumm 2014). La comunitat d'ocells del Parc és més homogènia que la de zones naturals, amb predomini d'espècies generalistes i pròpies del medi agrícola -puput, garsa, orenetes, estornells, pardals, fringil·lids-. Són espècies adaptades a les transformacions humanes, i les condicions del Parc no els són del tot estranyes, fins i tot pot ser un refugi per a algunes en regressió, com la puput o el pardal xarrec. Hi ha un 30% d'espècies forestals (mallerengues, bruel, raspinell), tot i que les formacions arbòries disten de ser un bosc. Els ocells més típicament urbans representen un escàs 8%.

Hi predominen les espècies insectívores, que complementen la dieta amb fruits o llavors, sobretot a l'hivern. Sorpren que els omnívors, en sentit estricte, només representin el 13%, per la tendència a aquesta alimentació en zones urbanes. No sorprèn l'escassetat de

La comunitat d'ocells del Parc és més homogènia que les de zones naturals, amb predomini d'espècies generalistes i del medi agrícola.

Hi nidifiquen 3 o 4 parelles de puput i la seva població hivernal ha augmentat, seguint la tendència general. És fàcil observar-la buscant invertebrats a las zones de prats, confiada i aliena a la presència humana. Foto: Daniel Cortés Serra.

carnívors: xoriguer comú i corb marí gros, amb aparicions ocasionals de l'esparver i el falcó pelegrí. A banda d'aquest grup, la dieta no sembla condicionar massa la capacitat d'establir-se en un parc urbà (Clergeau *et al.* 2006). És destacable el predomini d'ocells que s'alimenten a terra, ja que persones i gossos constitueixen una molèstia evident. Espècies com el tudó, la puput, les cueretes, la garsa o els estornells modifiquen llurs horaris o toleren una distància de fugida molt menor de l'habitual. Caldria determinar si aquest canvi de costums és conseqüència de la simple habituació o si forma part d'un procés de selecció d'individus i és, per tant, evolutiu (Gil & Brumm 2014). Tanmateix, cal esmentar la desaparició de dues espècies terrejants, l'alosa i el cotoliu, i la disminució de la titella. Poques s'alimenten als arbustos, confirmant la menor abundància urbana d'aquest grup. Els especialistes del medi aeri, falcots i orenetes, se'l reparteixen per alçades, i un dels espectacles del Parc és contemplar-los plegats volant arran de terra.

Quant al lloc de nidificació, predomina l'ús d'edificis, murs de contenció i estructures com faroles. Puput, falcot, cuereta blanca, malle- rengues, raspinell i pardals supleixen així la manca de cavitats naturals, en una altra mostra de plasticitat ecològica. El 35% nidifica en arbres, sobretot en les branques, en orificis

o en caixes niu. Menció a part mereixen els nius de les cotorretes pitgrises, en grans arbres o estructures d'il·luminació. Són escasses les espècies que crien a terra o en matollars, llocs vulnerables davant la presència de gats i rates. Això pot ser un factor limitant per al rossinyol, el pit-roig o el tallarol de casquet, nidificants habituals en zones properes. Els hàbits de cria es confirmen com una característica biològica molt influent en les comunitats d'ocells urbans (Clergeau *et al.* 2006). En tot cas, la combinació d'espècies i de grups funcionals és peculiar.

Quines espècies són més abundants?

L'abundància mitjana de las 39 espècies seleccionades (Taula 1) mostra un fet esperable: les dominants són, a grans trets, les pròpies del medi urbà, incloent-hi el tudó, de recent adaptació a aquest ambient. En destaquen dues d'aquàtiques, bé que oportunistes: l'ànec collverd i la gavina riallera. Les 10 més abundants sumen el 70% d'individus. A partir d'aquí, l'abundància decreix dràsticament: les 10 següents només contenen el 17% d'individus. Això confirma l'homogeneització pròpia de les comunitats urbanes respecte d'entorns naturals (Clergeau *et al.* 2006): la majoria d'individus pertany a unes poques espècies. No obstant això, el nombre d'espècies residents al Parc no és petit. Caldria estudiar les comu-

Les espècies dominants són les pròpies del medi urbà, incloent-hi el tudó, de recent adaptació a aquest ambient, i dues aquàtiques oportunistes, l'ànec collverd i la gavina riallera.

Espècie	Abundància relativa (n. ind. /llista)	Evidència reproducció	ÍNDEX POBLACIONAL			
			Primavera parc	Primavera SOCC	Hivern parc	Hivern SOCC
Ànec collverd * (<i>Anas platyrhynchos</i>)	56	Segura	A 10%	E -1%	A 3%	E 1%
Corb marí gros (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	4	No	---	---	A 54%	D -3%
Xoriguer comú (<i>Falco tinnunculus</i>)	2	Segura	A 5%	E -1%	E -1%	E -1%
Gavina riallera (<i>Chroicocephalus ridibundus</i>)	28	No	---	---	A 233%	D -6%
Gavià argentat (<i>Larus michahellis</i>)	3	No	A 3%	D -2%	A 2,5%	D -4%
Colom roquer * (<i>Columba livia</i>)	20	Segura	A 32%	D -2%	A 1,5%	D -2%
Tudó (<i>Columba palumbus</i>)	16	Segura	A 43%	A 2%	A 27%	E 0%
Tórtora turca (<i>Streptopelia decaocto</i>)	3	Segura	A 11%	A 2%	A 26%	E 1%
Cotorreta pitgrisa (<i>Myiopsitta monachus</i>)	12	Segura	A 20%	A 6%	A 33%	A 5%
Falciot negre (<i>Apus apus</i>)	18	Probable	A 8%	A 2%	---	---
Ballester (<i>Tachymartus melba</i>)	13	Possible	A 2%	A 5%	---	---
Puput (<i>Upupa epops</i>)	2	Segura	E -0,3%	E 1%	A 21%	A 5%
Oreneta comuna (<i>Hirundo rustica</i>)	4	Segura	A 12%	E 0%	---	---
Oreneta cuablanca (<i>Delichon urbicum</i>)	11	Segura	E -0,3%	A 6%	---	---
Titella (<i>Anthus pratensis</i>)	2	No	---	---	D -12%	D -2%
Cuereta torrentera (<i>Motacilla cinerea</i>)	1	No	---	E -1%	D -9%	E 0%
Cuereta blanca (<i>Motacilla alba</i>)	3	Segura	A 9%	A 1%	A 19%	E 0%
Pit-roig (<i>Erithacus rubecula</i>)	3	Probable	---	A 2%	A 16%	E 0%
Rossinyol (<i>Luscinia megarhynchos</i>)	1	Probable	D -6%	A 1%	---	---
Cotxa fumada (<i>Phoenicurus ochruros</i>)	6	No	---	A 2%	E 0,4%	A 1%
Tallarol de casquet (<i>Sylvia atricapilla</i>)	2	Probable	---	A 2%	A 4%	E 0%
Tallarol capnegre (<i>Currucula melanocephala</i>)	3	Segura	A 17%	A 2%	A 18%	A 1%
Mosquiter comú (<i>Phylloscopus collybita</i>)	2	No	---	D -2%	A 17%	D -3%
Bruel (<i>Regulus ignicapilla</i>)	1	Segura	E 0,5%	A 2%	A 4%	E 0%
Mallerenga cuallarga (<i>Aegithalos caudatus</i>)	3	Segura	A 11%	E 0%	A 6%	E 0%
Mallerenga emplomallada (<i>Lophophanes cristatus</i>)	1	Segura	A 10%	D -1%	E 1%	D -1%
Mallerenga petita * (<i>Periparus ater</i>)	2	Segura	A 14%	E 0%	D -2%	E 0%
Mallerenga blava (<i>Cyanistes caeruleus</i>)	2	Segura	A 4%	E 0%	A 13%	E 0%
Mallerenga carbonera (<i>Parus major</i>)	2	Segura	A 3%	E 0%	A 11%	A 1%
Raspinell comú (<i>Certhia brachydactyla</i>)	2	Probable	A 3%	A 1%	E 0,5%	E 0%
Garsa (<i>Pica pica</i>)	10	Segura	A 8%	D -2%	A 14%	D -2%
Estornell negre * (<i>Sturnus unicolor</i>)	5	Possible	D -2%	D -2%	---	A 3%
Estornell comú (<i>Sturnus vulgaris</i>)	24	Probable	E 0%	D -1%	D -7%	A 4%
Pardal comú (<i>Passer domesticus</i>)	8	Segura	A 11%	D -2%	A 8%	D -3%
Pardal xarrec * (<i>Passer montanus</i>)	5	Segura	A 28%	D -2%	A 98%	D -6%
Pinsà comú (<i>Fringilla coelebs</i>)	7	No	---	A 1%	A 8%	D -1%
Gafarró (<i>Serinus serinus</i>)	7	Segura	A 13%	D -1%	A 6%	E 0%
Verdum (<i>Chloris chloris</i>)	2	Probable	A 15%	D -1%	E -0,2%	E 1%
Cadenera (<i>Carduelis carduelis</i>)	3	Segura	A 7%	D -1%	E 0%	D -1%

▲ **Taula 1.** Evidències de reproducció i comparació de les tendències poblacionals (variació anual mitjana) entre el Parc i Catalunya (dades SOCC)*: inici tendències posterior al 2005. **A:** augment **E:** estable **D:** disminució

El corb marí gros protagonitza un dels espectacles hivernals del Parc, quan es dedica a la pesca. Alguns exemplars s'ajouquen als xiprers vora el llac, on també reposen durant el dia. Solitaris o en petits grups, se n'han arribat a reunir divuit. Foto: Daniel Cortés Serra.

nitats de llocs propers, comparar paràmetres com diversitat, abundància o espècies dominants i establir interrelacions entre el Parc i l'entorn. Certs estudis mostren un increment de la riquesa d'espècies i de l'abundància, en un gradient dels ambients naturals als mitjanament urbanitzats (Clavero & Brotons 2010; Gil & Brumm 2014).

Les espècies més abundants al Parc no són les mateixes que a Catalunya. Entre les deu primeres, només hi ha dues coincidències: l'estornell comú i el colom roquer. Hi ha diferències notables en l'ànec collverd, la gavina riallera, el tudó, la cotorreta pitgrisa, el falciot negre, el ballester i la garsa. En canvi, les dues més abundants a Catalunya, el pinsà comú i el pardal comú, ocupen el dotzè i l'onzè lloc, respectivament, al Parc. Tot plegat il·lustra com l'heterogeneïtat d'un lloc condiciona la comunitat d'ocells i la fa diferent a l'esperable (Clergeau *et al.* 2001; Caula *et al.* 2010). En tot cas, la majoria d'espècies del Parc té una àmplia distribució catalana (ICO 2021b). Respecte a zones urbanes de Catalunya (Estrada *et al.* 2004; Herrando *et al.* 2011), 14 espècies presenten major densitat primaveral al Parc, 14 menor i 3, igual. A l'hivern, 12 tenen major densitat al Parc, 15 menor i 2 igual. Els resultats suggereixen que les comunitats d'ocells urbans es veuen afectades per factors locals que cal precisar (Fernández-Juricic & Jokimäki 2001).

Tendències: les poblacions del Parc semblen augmentar

La mitjana anual de canvi, calculada a partir dels índexs poblacionals, s'ha comparat amb les dades del SOCC entre 2002 i 2020 (ICO 2003-2020). La tendència primaveral és positiva per a 24 espècies, estable per a 4 i negativa per a 2. Les dades revelarien la importància del Parc per a espècies que estan disminuint a Catalunya, com els pardals comú i xarrec, el gafarró, el verdum, la cadenera o la garsa. És destacable la tendència positiva del "gremi forestal". En tot cas, per establir millor la qualitat ambiental del Parc, caldria analitzar l'èxit reproductor d'aquestes espècies (Caula *et al.* 2010). La tendència hivernal és positiva per a 23 espècies; destaquen el corb marí gros, la gavina riallera, el tudó, el pardal xarrec o la cotorreta pitgrisa. 6 mostren estabilitat i 4 disminueixen. Respecte a Catalunya, criden l'atenció les diferències en les espècies esmentades. La coincidència entre els dos llocs és menor a l'hivern, probablement per la major mobilitat dels ocells (Taula 1).

Les tendències positives en espècies de medis diversos indicarien la polivalència del Parc. Com succeeix a nivell global, les forestals augmenten i gairebé totes les que disminueixen són agrícoles. Malgrat això, és remarcable l'increment d'algunes agrícoles: tudó, pardal xarrec, oreneta comuna, gafarró. Les espècies amb majors increments són generalistes, com

La tendència hivernal és positiva per a 23 espècies; destaquen el corb marí gros, la gavina riallera, el tudó, la tórtora turca, la cotorreta pitgrisa, la puput o el pardal xarrec.

cabria esperar, però no només “urbanoexploadores” com el colom roquer o el pardal comú. Hi ha un bon nombre d'espècies “urbanoadaptades”, pròpies d'altres medis, que conquereixen el medi urbà: tudó, cuereta blanca, cotxa fumada, tallarols, mallerengues o fringíl·lids. D'altra banda, aquest dinamisme il·lustra la dificultat de desenvolupar indicadors conjunts d'ocells urbans, a l'hora de considerar quines espècies s'hi inclouen (Herrando *et al.* 2012; Escandell & Escudero 2021).

Un bon lloc per viure-hi

La comunitat del Parc Catalunya exemplifica el valor dels parcs urbans, i la rapidesa amb què els ocells colonitzen nous ambients. Un medi urbà heterogeni ofereix moltes oportunitats, fins i tot a ocells amenaçats o especialistes; les ciutats *per se* no provoquen la regressió d'espècies (Caula *et al.* 2010; Gil & Brumm 2014). Les causes són les transformacions del medi rural per abandonament i degradació, per urbanització o per intensificació agrícola (Herrando *et al.* 2016). En una planificació “ecològica” de les ciutats, els parcs urbans han de tenir un paper rellevant i ser considerats quelcom més que simples “zones verdes”. Per aconseguir-ho, han de contenir diversitat d'ambients -zones arbrades, matollars i prats, aigua-, amb un paper preponderant de la flora autòctona; cal limitar els treballs de poda i sega, evitant l'època de nidificació. I cal crear nous espais, per facilitar la interconnexió amb els existents (Fernández-Juricic & Jokimäki 2001; Fuller *et al.* 2009). Tot plegat, sense oblidar el delicat equilibri entre lleure i conservació de la biodiversitat. La facilitat d'observació dels ocells pot ajudar a comprendre problemes més complexos, en un context de canvi global en què l'expansió de les zones urbanes i l'increment de la seva població planteja grans desafiaments ambientals.

Agraïments

Sergi Herrando va fer una revisió crítica d'una primera versió del treball i va animar-me a continuar. Raül Aymí va estimular i facilitar la publicació de l'article. Amb Xavi Escobar i Pedro Peñalver hem compartit observacions i comentaris.

JOSEP LLUÍS CORTÉS MONTESINOS
jlcortes.turdus@gmail.com

Bibliografia

- Caula, S.A., Sirami, C., Marty, P. & Martin, J.-L. 2010. Value of an urban habitat for the native Mediterranean avifauna. *Urban Ecosystems* 13: 73–89.
- Clavero, M. & Brotons, L. 2010. Functional homogenization of bird communities along habitat gradients: accounting for niche multidimensionality. *Global Ecology and Biogeography* 19: 684–696.
- Clergeau, P., Jokimäki, J. & Savard, J.-P.L. 2001. Are urban bird communities influenced by the bird diversity of adjacent landscapes? *Journal of Applied Ecology* 38: 1122–1134.
- Clergeau, P., Croci, S., Jokimäki, J., Kaisanlahti-Jokimäki, M.-L. & Dinetti, M. 2006. Avifauna homogenisation by urbanisation: Analysis at different European latitudes. *Biological Conservation* 127: 336–344.
- Escandell, V. & Escudero, E. 2021. Programa SACRE/SACIN. Programas de seguimiento y grupos de trabajo de SEO/BirdLife 2020, pp. 6-19. SEO/BirdLife, Madrid.
- Estrada, J., Pedrocchi, V., Brotons, L. & Herrando, S., (eds.) 2004. *Atles dels ocells nidificants de Catalunya 1999-2002*. Institut Català d'Ornitologia / Lynx Edicions, Barcelona.
- Fernández-Juricic, E. & Jokimäki, J. 2001. A habitat island approach to conserving birds in urban landscapes: case studies from southern and northern Europe. *Biodiversity and Conservation* 10: 2023–2043.
- Fuller, R.A., Tratalos, J. & Gaston, K.J. 2009. How many birds are there in a city of half a million people? *Diversity and Distributions* 15: 328–337.
- García, J. 2012. *Els ocells silvestres del Zoo de Barcelona. Guia d'observació*. Fundació Barcelona Zoo / Lynx Edicions, Barcelona.
- Gil, D. & Brumm, H. (eds.). 2014. *Avian Urban Ecology. Behavioural and Physiological Adaptations*. Oxford: Oxford University Press.
- Gil-Velasco, M., Franch, M., Illa, M., Burgas, A., Fuentes, M. A., García-Tarrasón, M., Larruy, X., Ollé, A. & Gálvez, M. 2015. *Lista Patró dels ocells de Catalunya. Edició 4.1, agost de 2015*. Comitè Avifaunístic de Catalunya, ICO.
- Gordo, O., Brotons, L., Herrando, S. & Gargallo, G. 2021. Rapid behavioural response of urban birds to COVID-19 lockdown. *Proc. R. Soc. B* 288: 20202513. <https://doi.org/10.1098/rspb.2020.2513>
- Herrando, S., Brotons, L., Estrada, J., Guallar, S. & Anton, M. (eds.) 2011. *Atles dels ocells de Catalunya a l'hivern 2006-2009*. Institut Català d'Ornitologia/Lynx Edicions, Barcelona.
- Herrando, S., Weiserbs, A., Quesada, J., Ferrer, X. & Paquet, J.-Y. 2012. Development of urban bird indicators using data from monitoring schemes in two large European cities. *Animal Biodiversity and Conservation* 35: 141–150.
- Herrando, S., Brotons, L., Anton, M., Páramo, F., Villero, D., Titeux, N., Quesada, J. & Stefanescu, C. 2016. Assessing impacts of land abandonment on Mediterranean biodiversity using indicators based on bird and butterfly monitoring data. *Environmental Conservation* 43: 69–78.
- ICO. 2003-2020. *Informes del Programa de Seguiment d'Ocells Comuns a Catalunya (SOCC)*. Institut Català d'Ornitologia, Barcelona.
- ICO. 2021a. www.ornitho.cat. Institut Català d'Ornitologia, Barcelona.
- ICO. 2021b. SIOC: servidor d'informació ornitològica de Catalunya. Institut Català d'Ornitologia, Barcelona. (www.sioc.cat).
- Murgui, E. 2014. Population trends in breeding and wintering birds in urban parks: a 15-year study (1998–2013) in Valencia, Spain. *Revista Catalana d'Ornitologia* 30: 30–40.

Noves espècies d'ocells a Catalunya

Iniciem una secció nova amb un recull de citacions d'espècies noves per a Catalunya fetes en els darrers dos anys 2021 i 2022. Deixem enrere la crònica ornitològica que publicàvem fins ara i que hom pot consultar amb major immediatesa al portals especialitzats com ara www.ornitho.cat.

Petrell oceànic *Oceanites oceanicus*

El 29 de març de 2021 es va observar per primera vegada a Catalunya un exemplar de petrell oceànic a l'Ametlla de Mar. Posteriorment s'han fet dos registres més en aquesta zona.

El petrell oceànic és una espècie que es reproduïx a l'hemisferi sud, a l'Antàrtida i en illes subantàrtiques entre novembre i abril. Un cop acabada la temporada de reproducció es desplacen a l'hemisferi nord. A Europa, es pot detectar de maig a novembre, especialment a l'oest de la península Ibèrica a Galícia i Portugal. A la Mediterrània, el petrell oceànic és una raresa extrema i amb registres comptats.

El 29 de març es va observar i fotografiar un petrell oceànic, en el marc dels censos de les concentracions d'ocells de tempesta (*Hydrobates pelagicus*) al golf de Sant Jordi duts a terme per Bioscicat (Josa *et al.* 2021). L'exemplar es va detectar en una concentració de més de 120 exemplars d'ocells de tempesta, alimentant-se al voltant de les gàbies de tonyina roja (*Thunnus thynnus*) del grup Balfegó, situades a l'Ametlla de Mar. La data d'aquesta observació és molt primerenca ja que al continent europeu les primeres observacions d'aquesta espècie es produeixen a partir de maig.

El 12 de setembre del mateix any, també en el seguiment de les concentracions d'ocell de tempesta dut a terme per Bioscicat, es produeix una segona citació acompanyada de fotografies d'un exemplar diferent, també a l'Ametlla de Mar. El 15 de maig de 2022 en una sortida pelàgica organitzada per l'associació ornitològica Picampall, es va poder observar i fotografiar un exemplar adult de petrell oceànic també a la zona de les gàbies de tonyina roja de l'Ametlla de Mar, enmig de més de 200 exemplars d'ocell de tempesta.

També hi ha una altra citació, que seria la 4a a Catalunya, el 03/06/22, mar endins enfront de Cadaqués, tot i que sense registre fotogràfic (ornitho.cat). Per tant, fins a la data tenim 4 citacions, tres a la primavera, i una d'estiu-tardor.

El petrell oceànic és un ocell pelàgic, difícilment detectable des de la costa. La dificultat de detecció i identificació pot ser la causa que fins ara l'espècie hagi passat desapercebuda a les nostres costes. La prospecció de punts de concentració d'ocells de tempesta, la millora en el material fotogràfic, i el millor coneixement en la identificació d'aquest enigmàtic grup d'ocells pot fer que es produeixin noves citacions i que, fins i tot, es pugui pensar en una presència regular a la Mediterrània.

Bibliografia

Josa, P., Soliño, L. & Solé, J. 2021. High concentrations of European Storm Petrel (*Hydrobates pelagicus* ssp. *melitensis*) at Tuna farms in the Western Mediterranean Sea. *Bol. Soc. Hist. Nat. Balears* 64: 23–37.

El petrell oceànic és una mica més gran que l'ocell de tempesta, sense la banda blanca sota l'ala, amb una banda pàl·lida a les cobertores superiors i potes més llargues les quals, en vol, sobresurten darrere de la cua. Molt rarament es detecta des de terra; gràcies a l'augment de sortides pelàgiques, han augmentat les observacions d'aquesta espècie, i es va coneixent el patró d'aparició en aigües europees.
Foto: Pere Josa/Bioscicat.

PERE JOSA ANGUERA

La fredeluga cuablanca recorda a la fredeluga d'esperons però és una mica més petita, no té llista supeciliar, cua completament blanca, i potes grogues. Foto: David Bigas.

Fredeluga cuablanca *Vanellus leucurus*

Primera citació també a nivell estatal que coincideix amb la primera per a la Camarga el 30 de maig de 2019. A França ja comptaven, però, amb 7 observacions prèvies.

Espècie monotípica que nidifica en una àrea que des del mar Caspi s'estén cap a l'est fins el llac Balkash, passant per l'Azerbaidjan i la regió de Transcàspia, ocupant el nord de l'Iran i de l'Irak fins a l'oest del Pakistan. Uns pocs efectius crien regularment també a l'est de Síria i al centre i sud-est de Turquia. Darrerament s'ha detectat una possible expansió de la seva àrea de distribució cap al sud-est del Paleàrtic occidental. El ocells de les poblacions més septentrionals són migradors i majoritàriament hivernen al nord-oest de l'Índia, el Pakistan i el nord-est d'Àfrica, arribant al Sudan (Wiersma & Kirwan 2020).

A la pràctica totalitat d'Europa es considera una espècie divagant amb un total de més de 30 observacions en uns 25 països, repartides força equitativament entre el període prenupcial (des de finals de març a finals de maig) i al llarg de la migració postnupcial (de finals de juny a finals d'octubre). L'observació d'un exemplar adult en un salicornar de la llacuna de la Tancada, al delta de l'Ebre, entre el 20 i

26.02.2022, constitueix la primera observació homologada a Espanya (Bigas 2022). Malgrat tot, en aquest mateix indret es va reportar un ocell d'aquesta espècie el 21.10.2021 (Stefanov *et al.* 2021), que amb molta probabilitat feia referència al mateix exemplar. Es desconeix si aquest va passar l'hivern al delta, aspecte que no es pot descartar ja que la zona es va visitar poc, era d'hàbits discrets i passava molt desapercbut, o es tracta d'un retorn en migració prenupcial. Malauradament, en no complir amb els requisits exigits per un primer registre a l'àrea estudiada, no va ser homologat. A Espanya es coneixien dues citacions prèvies de Canàries i Astúries que finalment van ser rebutjades pel *Comité de Rarzas de SEO/BirdLife*.

Bibliografia

Wiersma, P. & Kirwan, G.M. 2020. White-tailed Lapwing (*Vanellus leucurus*), versió 1.0. In del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.): *Birds of the World*. Cornell Lab of Ornithology, Ithaca, NY, USA. <https://doi.org/10.2173/bow.whtlap1.01>

Bigas, D. 2022. *Vanellus leucurus*. <http://rarebirdspain.blogspot.com/>

Stefanov, T. 2021. *Vanellus leucurus*. Versió on line: <http://www.ebird.org>

DAVID BIGAS

La bosquerola zebrada per la seva coloració blanc i negra resulta inconfusible. Es comporta de forma similar a un pica-soques blau grim pant per les branques i soques de l'arbre de forma característica. Foto: Daniel Roca.

Bosquerola zebrada *Mniotilta varia*

Una de les sorpreses amb majúscula d'aquest any ha estat la troballa d'una espècie de parulínid americana a l'Alt Penedès el mes de febrer, que suposa la primera citació a nivell estatal i que coincideix amb la primera per a França el 2019.

És una espècie monotípica que nidifica al Canadà i als Estats Units. Aquesta àrea s'estén des del centre del Canadà, a la província d'Alberta, passant per la regió dels Grans Llacs fins a la costa est. Des de Terranova a Carolina del sud, arribant fins a l'est de Texas. La seva zona d'hivernada comprèn el sud de Florida, gran part de Mèxic, l'Amèrica Central i el nord d'Amèrica del Sud a Colòmbia, Veneçuela, Equador i Perú.

Aquesta és una espècie divagant rara a Europa, amb 29 observacions en més de 50 anys. Aquestes citacions s'han fet en 8 països diferents, sobretot al Regne Unit, on l'han identificat 18 vegades. Només en tres ocasions s'ha trobat en la part continental d'Europa. Una a França el 2019, una a Noruega el 2020 i aquesta de Mediona el 2022.

La primera observació d'aquest exemplar va ser feta el 24 de febrer de 2022, pujant i baixant pels camps de ceps, però no va po-

der ser identificada. Al cap d'un mes, el 24 de març de 2022, va ser la segona observació en la mateixa vinya, i la que va servir per poder identificar-la, gràcies a una fotografia. L'Otger Fortià i en Sergi Sales van confirmar, via twitter, que era una bosquerola zebrada. Des de llavors, una gran quantitat d'ornitòlegs la va anar observant fins l'1 de maig de 2022.

Probablement aquest exemplar s'hauria desviat en la seva migració postnupcial i hauria passat la tardor i l'hivern per Europa, qui sap si tots aquests mesos els havia passat a Mediona.

Bibliografia

Dunn, J. & Garrett, K. 1997. *A field guide to warblers of North America. Peterson Field Guide Series*. NY: Houghton Mifflin Co.

Ehrlich, P., Dobkin, D. & Wheye, D. 1988. *The birder's handbook: A field guide to the natural history of North American birds*. NY: Simon & Schuster Inc.

Gutiérrez, A. 2022. *Reinita trepadora (Mniotilta varia), nueva especie para la Península*. <http://rarebirdspain.blogspot.com/>

Sabatier, G. 2021. Une Paruline noir et blanc *Mniotilta varia* en 2019 sur l'île de Sein: première mention pour la France. *Ornithos* 28-4: 270–272.

MARCEL GALLARDO

Ens han deixat

Durant aquests darrers dos anys la pandèmia i el confinament ha suposat unes condicions difícils que també han afectat al nostre col·lectiu. Volem deixar testimoni dels companys que ens han deixat i transmetre el nostre més sincer condol als seus familiars.

Jaume Xampeny Un zoòleg al servei dels altres

Vinculat al Parc Zoològic de Barcelona, sempre es va interessar per la conservació dels ocells i va tenir un paper molt actiu a descobrir, potenciar i fer funcionals els canyets per a carronyaires. Amb el seu voluntariat logístic i de conservació va ser un bon exemple de zoòleg al servei dels altres.

Jaume Xampeny i Baró (Barcelona 1944-2022), fill de una família dedicada al comerç, va estudiar batxillerat als jesuïtes de Sarrià i va cursar la carrera de Ciències Biològiques a la U.B., simultaniejant-ho amb un dur treball de matinada o nocturn al mercat del peix, i amb la feina de becari de l'Institut d'Investigacions Pesqueres i del Zoo de Barcelona. Professionalment va treballar en el Parc Zoològic de Barcelona des del 1970 com a becari, des del 1973 com a tècnic conservador de vertebrats, del 1991-96 com a director tècnic i, posteriorment fins la seva jubilació, com a director de relacions acadèmiques. Dins d'aquesta institució va ser un personatge clau en la seva modernització i funcionament, tasca a la qual es va lliurar amb entusiasme i que no se li va reconèixer adequadament. Dins el vessant educatiu, va ser el creador de l'Escola Teòrica-Pràctica del Zoo, amb cursos de pràctiques per a cuidadors, formació dels educadors de l'escola, i cicles de conferències temàtiques sobre identificació de fauna silvestre, conducta animal, fotografia faunística, etc. També, en J. Xampeny, ja en els anys noranta, va proposar la instal·lació de la torre d'observació de la colònia silvestre de bernats pescaires del Zoo.

La forta amistat amb en Salvador Filella el va marcar com a realitzador de moltes accions

d'estudi i conservació d'ocells. No es va especialitzar en cap tàxon, tot i que els mamífers en general l'atreïen molt, en especial els cetacis (fundador i membre de la Comissió de Cetoologia de la ICHN).

En el tema ornitològic, els anys més intensos de treball foren entre 1970 i 1976, amb censos de cigonyes nidificants, estudi dels nius del gavià argentat a les illes Medes, i censos d'aquàtiques com a l'Aragó, l'Empordà, o al delta de l'Ebre. Fundador de DEPANA el 1976, sempre es va interessar per la conservació dels ocells, i entre 1973 i 1980 va tenir un paper molt actiu a potenciar i fer funcionals els canyets per a carronyaires. Com altres zoòlegs en els setanta, en J. Xampeny va ser un publicista amb articles, revisions i traduccions per a les editorials Salvat, Muntaner y Simón, i Omega (amb guies el 1977 de nius, ous i polls, i el 1981 sobre identificació d'ocells d'Europa, Nord d'Àfrica, i l'Orient Mitjà).

El nostre record per en Jaume Xampeny, que amb el seu voluntariat logístic i de conservació va ser un bon exemple de zoòleg al servei dels altres.

XAVIER FERRER

En Jaume Xampeny tenia un esperit entusiasta de col·laboració, imprescindible en molts apartats, en especial per als temes de transport (el seu Land Rover va transportar molts quilos de carronya per als voltors) i d'intendència, com muntar campaments, aprovisionar i cuinar en campanyes llargues, etc. Amb un notable bon humor, generositat i sentit pràctic, solucionava problemes concrets, posant els mitjans logístics per assolir els objectius.
Foto: família Xampeny.

AGRAÏMENTS

Agraeixo a Salvador Filella, Rosa Mª Cros, Cristòfol Jordà, i Josep Ma. Camarasa, la informació, materials i/o suggeriments aportats per a la redacció d'aquesta ressenya.

Josep Ribas Falomir

L'ornitòleg del Montseny i del Vallès

La seva feina de camp era tan particularment personal que només ell la podia interpretar adequadament amb la seva saviesa i experiència, el coneixement mil·limètric de la distribució dels hàbitats i de les espècies, dels requeriments ecològics i tants d'altres factors essencials de l'avifauna al Vallès.

El dia 12 de març de 2021 els ocells del Vallès es van quedar orfes, va morir Josep Ribas Falomir (1961-2021). Era un ornitòleg dels que gasten les botes al camp. Va consagrar la seva vida a contribuir amb discreció i humilitat al coneixement sobre la corologia, la fenologia reproductiva i migratòria dels ocells, incloent també aspectes de la seva ecologia.

La seva existència transcorria censant ocells. Una hora abans de l'alba començava el cens de nocturnes i continuava amb el de diürnes, que durava al voltant de cinc hores més. A la tarda, digitalitzava les dades i planificava la jornada següent. Les abundàncies de les espècies estaven gravades al seu cervell de tal forma que podia donar-te xifres de qualsevol dels quadrats UTM d'1 x 1 km en els quals havia dividit el seu àmbit de treball. La seva enorme àrea d'estudi (1.700 km²) incloïa la totalitat de la comarca del Vallès Oriental i, parcialment, les del Vallès Occidental, del Maresme, d'Osona i de l'actual Moianès. Era una autèntica *rara avis*, perquè una dedicació tan espartana al llarg de dècades durant tot el cicle anual és ben difícil de trobar.

El seu primer llibre "Els Ocells del Vallès Oriental", publicat l'any 2000, es va convertir en una obra bàsica de consulta. Els textos són senzills, concisos, precisos, amb rigor, i un lèxic que al mateix temps emana poesia, introduint paraules innovadores en una obra sobre ocells. En Ribas tenia la voluntat de fer créixer en part dels ciutadans els sentiments d'estima i d'identificació envers el patrimoni natural amb una clara intenció conservacionista, però alhora estava donant testimoni,

fent memòria històrica de la riquesa biològica existent en un fragment del temps.

Va col·laborar amb el Museu de Ciències Naturals de Granollers des dels inicis de la institució, a mitjans dels anys 80, col·laboració que va culminar amb la publicació del seu segon i darrer llibre "Els Ocells del Montseny" l'any 2014. També va participar en d'altres publicacions de caire comarcal i, de forma remarcable, en els Atlès d'ocells nidificants i hivernants de Catalunya.

Dolça o agra, la vida és probabilitat i a la plana vallesana hi abunden les patologies pulmonars greus. Li va tocar a en Josep aquesta creu, acompanyada d'una forta limitació física durant els darrers anys. Lluny de fer-se enrere, va continuar la seva tasca. El seu darrer projecte, un llibre en el qual faria una actualització a partir de les dades inèdites recollides fins a l'actualitat, malauradament no el va poder acabar i això ens provoca un sentiment amarg, per a ell i, una mica egoïstament, per a nosaltres. Ens hem perdut allò que tant esperàvem, el que ens havia de dir, perquè la seva feina de camp era tan particularment personal que només la podria interpretar adequadament ell amb la seva saviesa i experiència, el coneixement mil·limètric de la distribució dels hàbitats i de les espècies, dels requeriments ecològics i tants d'altres factors essencials. A més, ens quedarem sense conèixer a fons l'evolució

En Ribas tenia la voluntat de fer créixer en part dels ciutadans els sentiments d'estima i d'identificació envers el patrimoni natural amb una clara intenció conservacionista, però alhora estava donant testimoni, fent memòria històrica de la riquesa biològica existent en un fragment del temps. Per entendre el seu esforç, cal ser conscients que va ser contemporani del període en què més agressions va patir la seva àrea d'estudi, una de les regions més depredada de Catalunya. Foto: Toni Arrizabalaga.

de l'avifauna al Vallès durant els propers anys, un inquietud bàsica per a la conservació que posa de manifest que una única persona carregada d'altruisme és capaç de marcar la diferència. Aquest seria el sentit fred de la pèrdua en el món ornitològic.

Però és que en Josep era una persona generosa i afectuosa, sempre disposada a donar suport al teu projecte o a compartir els seus coneixements. Als qui el vam conèixer de forma més íntima, ens queda acostumar-nos a no poder disposar de la seva conversa. L'alegria d'una nova observació d'un reproductor escàs, rar o nou a la comarca, o la frustració, la tristesa i la impotència per un atemptat més contra la natura vallesana cobraven més sentit quan es compartien amb ell.

Una altra dolorosa espina, l'estocada final en una pèrdua, és no poder-te acomiadar. És dels aspectes més punyents de la COVID i descobrixes la dimensió d'això mateix quan una persona especial a la teva vida desapareix de sobte. Malgrat tot, el consol que ens abraça en recordar Josep Ribas és saber que va ser una d'aquelles poques persones amb la sort d'exercir la seva tan sentida vocació a diari, alimentar-se de l'observació d'ocells durant quasi tota la seva vida. La seva vida va estar plena d'intensitat i d'emocions, la dels colors de les plomes, dels cants i dels paisatges de la geografia que tant va estimar.

FRANCESC XAVIER MACIÀ-VALVERDE
I XAVIER LARRUY BRUSI

En Josep era una persona generosa i afectuosa, sempre disposada a donar suport al teu projecte o a compartir els seus coneixements.

Estanislao Canet Gual Mai es tard per descobrir l'ornitologia

L'Estanislao va descobrir l'ornitologia ja jubilat però en els darrers anys va participar amb entusiasme i il·lusió en moltes activitats, incloent les darreres assemblees de l'ICO.

L'Estanislao Canet Gual (1943-2022) ens va deixar de forma inesperada el passat 10 d'abril, a punt de fer 79 anys. Feia pocs anys que es dedicava a mirar ocells, però el seu bon fer i la seva dedicació va deixar petjada.

Fa uns anys em van demanar des de l'ICO si em podien posar en contacte amb un jubilat de la meua localitat, perquè havia fet un curset d'ornitologia i volia conèixer gent del món dels ocells. Era l'Estanislao. De seguida ens vam fer amics, es va engrescar ràpidament amb la nova afició: dedicava molt de temps a mirar ocells, a fer fotos, a fer sortides ornitològiques, a assistir a actes i xerrades, a ajudar i col·laborar allà on fos necessari. Era molt bona persona i molt actiu, i va connectar amb molta gent en pocs anys, segur que molts el recordareu. Va ser un bon exemple que mai no és tard per dedicar-se a l'ornitologia amb passió i ganes i li agraïm molt que ens encomanés el seu entusiasme. Però, malauradament, una intervenció que havia de ser senzilla es va complicar i ens va deixar sobtadament quan ningú no s'ho esperava. Tots els *birders* locals del Garraf-Penedès vam quedar molt afectats per la seva pèrdua. Gràcies pels moments compartits, Estanislao, que en pau descansis.

nés el seu entusiasme. Però, malauradament, una intervenció que havia de ser senzilla es va complicar i ens va deixar sobtadament quan ningú no s'ho esperava. Tots els *birders* locals del Garraf-Penedès vam quedar molt afectats per la seva pèrdua. Gràcies pels moments compartits, Estanislao, que en pau descansis.

VITTORIO PEDROCCHI

L'Estanislao era molt bona persona i molt actiu, i va connectar amb molta gent en pocs anys. Va ser un bon exemple que mai no és tard per dedicar-se a l'ornitologia amb passió i ganes i li agraïm molt que ens encomanés el seu entusiasme. Foto: E.Canet.

Cisco Guasch González Ornitòleg i naturalista entusiasta

Els ocells van ser una de les seves passions i va participar en nombrosos estudis, primer a l'àrea del Penedès i posteriorment arreu de Catalunya. Va col·laborar amb l'ICO com a responsable de tres SOCCs i va participar en els Atles d'ocells nidificants i hivernants de Catalunya.

El passat 23 de juliol de 2022 va morir al barri de les Masies de Sant Miquel, de Banyeres del Penedès, el Cisco Guasch, a l'edat de 65 anys (1957-2022). De jove havia treballat en feines forestals i més endavant com a encarregat en una indústria del sector tèxtil. A més, en venir d'una família pagesa, sempre va estar vinculat al sector del camp.

Des de sempre va ser un gran amant de la natura. Aquesta afició li va permetre de conèixer molts naturalistes, biòlegs i científics amb els quals va col·laborar estretament, sempre fent feines de recerca al camp. El món dels ocells va ser una de les seves passions. Hi va participar en nombrosos estudis, de primer en l'àmbit de la vegueria Penedès i posteriorment arreu de Catalunya. Sempre es va mostrar disposat a col·laborar amb l'ICO, des de la realització de tres SOCCs, fins a la participació en els Atles d'ocells nidificants i hivernants de Catalunya. La seva habilitat en el reconeixement dels cants i les veus dels ocells impressionava tant els novells com els que portem molts anys en aquesta tasca. Tanmateix, com a naturalista entusiasta, a més de l'ornitologia, va interessar-se per altres grups animals, especialment els altres vertebrats i els artròpodes. També pel món de les plantes on va treballar tant en la identificació, com en la recol·lecta i el cultiu de desenes de varietats autòctones.

Va formar part d'un gran nombre d'entitats i associacions; Còbit - natura al Penedès, EDN, ICO – Institut Català d'Ornitologia, Flora Catalana, etc. D'entre les seves fites més destacades, volem fer esment de la publicació

de dotzenes d'articles i de cinc llibres relacionats amb la natura (X. Bayer i Cisco Guasch. *Paratges naturals. Massís del Garraf i conques de l'Anoia, Foix i Gaià*. Ed. Cossetània. Valls, 2001; X. Bayer i Cisco Guasch. *Itineraris de natura. Pel Gaià, el Foix i l'Anoia*. Ed. Cossetània. Valls, 2007; J. Serra, M. López, X. Bayer, B. Amengual i Cisco Guasch. *Ratpenats. Ciència i mite*. Publicacions i edicions Universitat de Barcelona. 2009; X. Bayer, Cisco Guasch i H. Salvadó. *Fauna vertebrada del Parc del Foix*. Ed. Fundació Abertis. Barcelona 2010; T. Llobet, X. Bayer i Cisco Guasch. *Flora i fauna de l'espai natural Parc del Foix*. Ed. Brau. Figueres, 2011).

També hem de ressaltar que va formar part de l'equip que va fer la descoberta d'una nova espècie animal per a la ciència, el llagost d'Ancosa "*Prionotropis ancossae*".

El Cisco va ser una persona culta, oberta, molt optimista, sempre disposada a col·laborar amb tothom. Els qui el vam conèixer, hem d'agrair-li la saviesa i el saber fer que ens va encomanar.

XAVIER BAYER I HUMBERT SALVADÓ

Cisco Guasch a punt d'alliberar un gamarús.
Foto: Xavier Bayer.

Polo-Aparisi, T. & Polo-Aparisi, M. (eds.). 2021
Atles dels ocells de València

Societat Valenciana d'Ornitologia (SVO). València

El gener de 2021 la Societat Valenciana d'Ornitologia va publicar l'Atles dels ocells de València, un llibre redactat íntegrament en valencià de més de 800 pàgines que marca una fita en l'ornitologia d'aquesta terra. Es tracta del resultat d'un projecte d'una magnitud i qualitat fins ara desconegudes a bona part del sud d'Europa.

Aquest treball ha cobert la totalitat de la província de València durant els anys 2012–2016, incorporant la més informació des del 1986 a 2011 per analitzar els canvis de distribució. L'Atles dels ocells de València conté informació cartogràfica en forma de mapes de presència, evidència de reproducció i abundància, a més d'estimacions poblacionals. Els textos explicatius són força extensos i inclouen informació general i dades locals sobre la distribució i abundància, descripcions dels hàbitats emprats per cada espècie, biologia de la reproducció, dispersió, migració, hivernada i conservació. En destaquen alguns aspectes, com ara l'abast estacional, el qual cobreix tant el període reproductor com l'hivernal i el migratori, i la resolució de la feina de camp, que ha estat repartida en un total de 515 quadrats de 5x5 km.

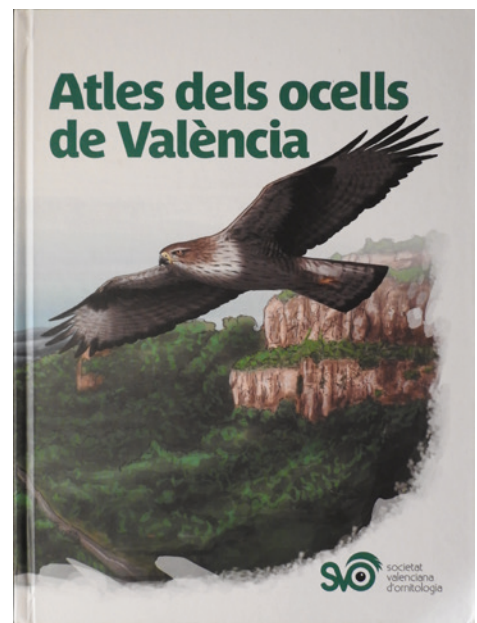
Aquest Atles és un recull d'observacions de camp, no hi ha mapes que mostrin els productes de modelitzacions estadístiques. No obstant això, no li treu gaire mèrit ja que l'esforç de mostrar en cadascun dels 515 quadrats 5x5 km ha estat tan important que les distribucions observades són molt completes. Des d'una perspectiva catalana, els nostres veïns i germans de llengua ens mostren en aquest Atles molts exemples interessants per descobrir i aprendre. Per citar-ne alguns que m'han cridat l'atenció, n'exposaré alguns de l'àmbit litoral i interior.

El corriol camanegre, malgrat no tenir cap nucli poblacional destacat, és un nidificant

probable o segur a pràcticament tota la costa de la província de València, mentre a Catalunya es troba pràcticament a la meitat de la franja litoral. La boscarla mostatxuda (xitxarra mostatxuda en valencià) té una població de 74–370 parelles a València mentre que a Catalunya, amb una franja costanera molt més àmplia, n'hi ha 65–95. El xarret marbrenc (rosseta), amb una població recent al delta de l'Ebre d'una a quatre parelles reproductores anuals i segurament arribada des del sud, manté només una mitjana d'1,2 parelles anuals a l'albufera de València.

La mallerenga blava (ferreret blau), ocell nidificant arreu de Catalunya, és només present com a reproductor a menys de la meitat de la província de València. En canvi el còlbit ros (còlbit ros), malgrat tenir una lleugera regressió territorial en els darreres dècades, té una situació més favorable que a Catalunya, si més no quant a extensió de la seva presència. L'alosa becuda, una espècie molt local tant a València com a Catalunya, està en regressió territorial i poblacional clara a la província, on només se la pot trobar al Rincón d'Ademuz. El ballester (falcia de panxa blanca), tan comú a l'àrea metropolitana de Barcelona, no ha colonitzat cap nucli urbà a València, on la població es concentra als cingles de les serres interiors. I, finalment, si a Catalunya ens preocupem per la situació de l'òliba, a València la regressió és dramàtica: a finals de segle xx-principis del XXI era present a la gran majoria dels quadrats 5x5 km i en 2012–2016 ha estat detectada en una estreta franja a tocar del mar.

Sens dubte l'Atles dels ocells de València és un llibre que val la pena llegir per la informació de caire biològic. Però, a més, és una obra d'un abast cultural notable. A cada línia de text es veu la voluntat d'arrelament de la comunitat ornitològica valenciana a la seva terra

L'Atles dels ocells de València és un llibre que val la pena llegir per la informació de caire biològic. Però, a més, és una obra d'un abast cultural notable.

i als ocells que hi viuen, amb una infinitud de referències a aspectes locals que permeten entendre molt millor el conjunt de les dades de la província. Aquest interès pels aspectes propers es veu en molts altres detalls, com ara en un extens recull de noms locals d'ocells de cada espècie, que reforça el vincle entre patrimoni natural i cultural. Finalment, aquest vincle entre comunitat i territori ha estat essencial per publicar un llibre que, en molt bona gran part, s'ha finançat amb aportacions de perso-

nes i petites institucions i empreses mitjançant campanyes de mecenatge. Aquest Atlas ha vist la llum sense aportacions rellevants per part d'organismes governamentals. Esperem que, com passa sovint, això no sigui cap impediment perquè les administracions valorin les magnífiques possibilitats del treball cooperatiu entre el sector públic i les iniciatives ciutadanes en matèria ambiental, en particular per a la planificació i la gestió de la biodiversitat •

SERGI HERRANDO

Molina, B., Nebreda, A., Muñoz, A. R. Seoane, J., Real, R., Bustamante, J. & del Moral, J. C. (eds.). 2022.

III Atlas de aves en época de reproducción en España

SEO/BirdLife. Madrid. <https://atlasaves.seo.org/>

El III Atlas d'ocells en època de reproducció a Espanya estudia la distribució i la població de les espècies en el període 2014-2018 i els seus canvis respecte els dos Atlases anteriors, que cobrien els períodes 1975-1985 i 1985-2002. Es tracta d'un atlas en format digital, que inclou informació de les 450 espècies detectades en aquest període.

La confecció d'un atlas és una tasca laboriosa, i especialment en un país com Espanya: amb més de 500.000 km² és el sisè país més gran d'Europa i s'hi reproduïxen més de la meitat de les espècies del continent. El coneixement de les poblacions dels ocells que s'hi troben és imprescindible per a la seva conservació i converteixen l'Atlas en una obra essencial. A més, aquest és el tercer Atlas d'ocells reproductors i, per tant, no només actualitza el coneixement sobre la distribució i mida de població de totes les espècies, sinó també sobre com han canviat durant les últimes dècades.

Aquest Atlas té dues diferències importants respecte els anteriors. La primera s'aprecia en el mateix títol, i és que aquest Atlas no només inclou les aus reproductores, sinó totes les aus presents en època de reproducció, tant

si nidifiquen al territori com si no, ja siguin migradores o hivernants. Això explica l'elevat nombre d'espècies inclòs: 450 espècies que inclouen 288 autòctones reproductores i 69 autòctones no reproductores, a més de 27 espècies de presència accidental i 66 al·lòctones.

La segona diferència és la novetat més òbvia d'aquest Atlas: el format. Es tracta d'un atlas digital que permet consultar tot el contingut en línia. Alguns trobem a faltar fullejar els resultats en un llibre imprès, però s'agraeix que tota la informació de l'Atlas estigui disponible per a tothom, en línia i de manera gratuïta. Això permet, a més, incloure molts elements gràfics ampliables i la comparació d'alguns mapes amb recursos dinàmics que no són possibles sobre el paper. El funcionament del web és senzill i àgil, i permet trobar ràpidament la informació d'interès.

Els continguts de l'Atlas són equivalents als que estem acostumats en els atlases impresos. Al web s'hi troba informació general del projecte, amb capítols introductoris, metodològics i de resultats generals, entre d'altres. El cos central el formen les fitxes de les espècies, a les quals s'accedeix fàcilment des d'un cercador multilingüe (inclou els noms castellans, catalans, bascos, gallecs, anglesos i científics). Els continguts de les fitxes s'adapten a la informació disponible per a cada espècie, segons si són es-

Aquest Atlas és un projecte de participació enorme: més de 1.400 persones han col·laborat en el treball de camp, i cal sumar-n'hi moltes més que participen en altres projectes de SEO/BirdLife.

pècies reproductores o no. Inclou el mapa de distribució en quadrats de 10×10 km d'aquest Atlas (2014–2018) i de l'anterior (1985–2002), i la comparació entre els dos, i sempre que està disponible, es mostren les distribucions modelitzades en època de reproducció i d'hivernada, amb un visor per comparar-los on segur que molts usuaris s'entretindran. A continuació, es mostra l'estima poblacional i la tendència de població, i informació sobre els hàbitats on es troba l'espècie. Tots aquests apartats inclouen multitud d'elements gràfics, en total uns 2.100 mapes, 200 taules i 900 gràfics, i tots ells van acompanyats d'un text interpretatiu, escrits per més de 200 autors. Per a cada espècie es donen enllaços externs d'interès, com les corresponents fitxes de la Enciclopedia Virtual del Museo de Ciencias Naturales, del segon Atlas d'ocells nidificants d'Europa, o de l'estat de conservació segons les llistes vermelles d'Espanya, d'Europa o de la UICN a nivell mundial.

Aquest Atlas és un projecte de participació enorme: més de 1.400 persones han col·laborat en el treball de camp, i cal sumar-n'hi moltes més que participen en altres projectes de SEO/BirdLife que s'han integrat a l'Atlas, com el Sacre, el Noctua, els censos específics o l'anellament científic. A més, l'Atlas també s'ha nodrit de projectes d'altres entitats, com el tercer Atlas dels ocells nidificants de Catalunya de l'ICO, que constitueix la font bàsica per a la part catalana dels mapes de distribució gràcies a la coincidència dels períodes de camp dels dos projectes. L'Atlas d'Espanya, al seu torn, va ser clau per proveir les dades d'Espanya per al segon Atlas dels ocells nidificants d'Europa.

Tot i el nombre de participants, és molt difícil cobrir un territori tan gran i això queda palès en la cobertura del territori: es completa o quasi a Catalunya, Madrid, Cantàbria i el País Basc, i a províncies com Càceres i Sòria, però tot i que és té informació per a la major part d'Espanya, a bona part del territori la cobertura es considera insuficient per a la comparació amb l'Atlas anterior. Això s'ha indicat en els mapes de distribució i és fonamental per entendre bé els canvis i evitar interpretacions errònies.

L'Atlas aporta estimes de població per al conjunt d'Espanya però també per a cada comunitat, fet que ajuda a valorar els resultats,

III ATLAS DE LAS AVES EN ÉPOCA DE REPRODUCCIÓN EN ESPAÑA

sempre molt complexos per a les espècies de les quals no es disposa de censos absoluts. Per a Catalunya, per exemple, les estimes de població generalment són superiors a les que s'han obtingut a l'Atlas català, tot i que sovint es mantenen en el mateix ordre de magnitud. Les diferències més importants es donen en espècies escasses a Catalunya que són molt més abundants a algunes zones d'Espanya, com la terrorola comuna, la cotxa cua-roja o el tallarol trencamates, on la diferència de l'estimació per a Catalunya arriba a ser de dos ordres de magnitud.

Malgrat les dificultats d'un projecte i un territori tan grans, aquest Atlas ha aconseguit sintetitzar en una obra de consulta molt pràctica i àgil la informació disponible a dia d'avui dels ocells d'Espanya en època de reproducció. Navegant pels resultats de les espècies et pots perdre durant hores descobrint canvis de distribució, des de la colonització de la tórtora del Senegal i l'expansió del falciot cuablanc africà o del tallarol emmascarat, a la disminució dramàtica de l'òliba, però també comparant les distribucions reproductores i hivernals d'espècies com la cotxa fumada o la puput •

MARTÍ FRANCH I MARC ANTON

Aquest Atlas ha aconseguit sintetitzar en una obra de consulta molt pràctica i àgil la informació disponible a dia d'avui dels ocells d'Espanya en època de reproducció.

L'Atlas aporta estimes de població per al conjunt d'Espanya però també per a cada comunitat, fet que ajuda a valorar els resultats, sempre molt complexos per a les espècies de les quals no es disposa de censos absoluts.

Josa, P. & Castelló, J. 2022

Migra Vall Fosca. La migració d'ocells passeriformes pel Pirineu català

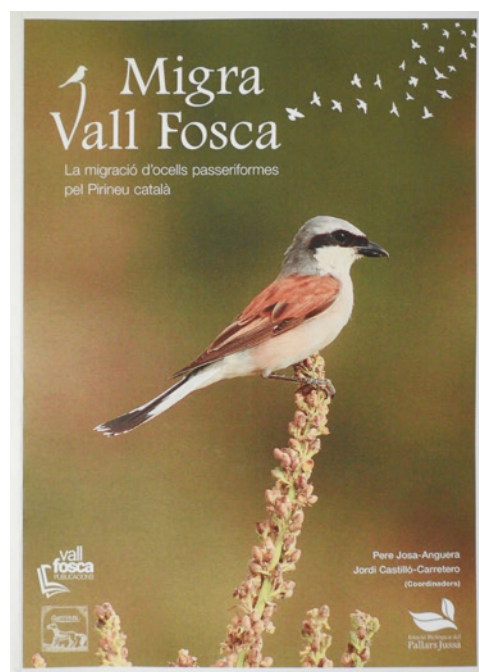
**Garsineu edicions / Estació Biològica del Pallars
Jussà, Tremp. 119 pp.**

**Estudi de la migració postnupcial
d'ocells passeriformes a través
de l'anellament científic al Pirineu
occidental català.**

La recerca de la migració de passeriformes al Pirineu català ha estat molt poc estudiada i només amb uns pocs precedents basats en campanyes de migració, normalment de petita durada. Una de les primeres campanyes de què tenim coneixement va ser duta a terme a Montgarri pel nostre amic José Luis Romero l'estiu-tardor de 1994 i 1996, on va aportar dades d'interès d'algunes espècies com el mosquiter de passa, el mastegatxes, diverses espècies de tallarols, etc. Uns anys abans però, qui subscriu aquest escrit, inspirat en la famosa estació suïssa del coll de Bretolet i gràcies a la complicitat de Jordi Garcia Petit, va fer la primera temptativa al coll del Pal, PN del Cadí-Moixeró l'any 1990, que va tenir continuïtat posteriorment durant algunes temporades. En aquesta campanya es van fer anellaments massius de mallerenga petita i, en menys quantitat, d'altres espècies en trànsit pels colls de muntanya i que van propiciar recuperacions de gran interès de la merla de pit blanc o la cotxa fumada al nord d'Àfrica.

Més enllà d'aquests precedents i la feina constant d'en Jordi Dalmau a la Seu d'Urgell, és just remarcar els anellaments de Pere Josa durant més de 10 anys d'estudi. En Pere, sens dubte, és la persona que més temps i esforços ha esmerçat anellant al Pirineu català, incloent també la feina inherent a la planificació prèvia donada la complexitat i dificultat que suposa treballar a l'alta muntanya.

Els resultats de tots aquests anys de feina es publiquen ara en un recull editat conjuntament amb en Jordi Castelló que mereix els nostres elogis. Aquest treball és un estudi de la migració postnupcial d'ocells passeriformes a través de l'anellament científic al Pirineu occidental català. Se centra als prats de dall montans de la Vall Fosca, al nord de la comarca del Pallars Jussà. El present treball resumeix els resultats de 10 campanyes d'estudi entre els anys 2010 i 2020, amb més de 14.600 ocells capturats en més de 400 jornades d'anellament. Aquest gran volum d'informació, juntament amb la captura de 923 escorxadors (*Lanius collurio*), xifres mai assolides en cap estació d'anellament de la península Ibèrica, o la captura d'espècies rares o poc conegudes fan de MigraVallFosca tot un referent en l'estudi de la migració a través del Pirineu, fenomen fins ara poc estudiat en profunditat. L'estudi ha constatat la presència d'un important flux d'ocells passeriformes migratoris seguint la Vall Fosca, que utilitzen els prats de dall com a zona d'aturada i descans (*stopover*). Els resultats mostren la importància d'aquests ocells d'hàbitats oberts en mosaic amb presència de ramaderia extensiva. El present treball es complementa amb diferents articles sobre la migració de passeriformes al Pirineu obtinguda en estudis realitzats en tres altres indrets (coll de Salau, la Seu d'Urgell, i la Conca de Tremp), tot ampliant així la perspectiva i donant una dimensió pirinenca a aquesta publicació •

El present treball resumeix els resultats de 10 campanyes d'estudi entre els anys 2010 i 2020, amb més de 14.600 ocells capturats en més de 400 jornades d'anellament.

RAÜL AYMÍ

Villén-Pérez, S., Carrascal, L.M. & Palomino, D. 2022

Cambio climático, hábitats y Red Natura 2000: el futuro de las aves comunes en España

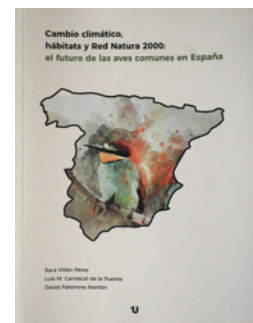
Uno Editorial. Madrid, 167 pp. <http://hdl.handle.net/10017/51283>

El canvi climàtic està afectant la distribució i abundància dels ocells a través del desplaçament de les condicions de temperatura i precipitació adequades per a cada espècie. Es preveu que aquesta tendència continuï, però les àrees que seran climàticament idònies en el futur per a una espècie podrien no disposar d'hàbitats adequats per a la seva supervivència, o no comptar amb una protecció suficient.

En aquest treball s'aborden aquestes qüestions i es prediu la variació espacial de l'abundància de 68 espècies d'ocells comuns a l'Espanya peninsular i identificant la responsabilitat de conservació que tindrà cada comunitat autònoma per a mitjans de segle XXI. Els resultats pretenen contribuir a una gestió del territori i un disseny de la Xarxa Natura 2000 adreçats a mitigar els efectes del canvi climàtic sobre l'avifauna ibèrica.

El gruix del llibre són les fitxes de les 68 espècies tractades. Per a cada espècie s'hi inclouen vuit apartats fixos: tendència poblacional 1999-2018 observada segons el programa SACRE i predicció pels models climàtics; requeriments ecològics de l'espècie, abundància màxima que podria assolir l'espècie potencialment al llarg de l'Espanya peninsular considerant el clima passat, actual i futur; àrees més idònies pel clima i hàbitat en l'actualitat i en un escenari de canvi climàtic (2041-2060), incloent grau de protecció (Xarxa Natura 2000); relació entre abundància màxima potencial de l'espècie i el clima segons els models basats en els censos de 1999-2018; disponibilitats d'hàbitats en zones que tindran un clima idoni, i distribució autonòmica de les àrees de clima idoni i de clima i hàbitat idoni segons grau de protecció de la Xarxa Natura 2000. Aquest darrer mapa mostra el grau de responsabilitat de cada comunitat autònoma en funció de la seva extensió. La darrera secció és la conclusió on s'exposa si el canvi climàtic modelitzat afavorirà o perjudicarà l'espècie •

RAÛL AYMÍ

S'hi inclou la tendència poblacional 1999-2018 observada segons el programa SACRE i predicció pels models climàtics considerant el clima passat, actual i futur.

van Eerden, M.R., Carss, D.N. & Munsterman, M.J. (eds.). 2022

Ardea, volum 109, nº 3

Netherlands Ornithologists' Union (NOU)

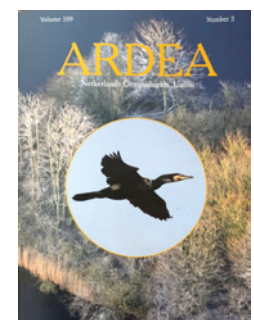
Volum especial de la revista Ardea dedicat exclusivament al corb marí gros (*Phalacrocorax carbo*). Inclou 30 articles de 80 científics de tot Europa, Israel i el Japó sobre el corb marí gros amb un total de 681 pàgines.

Aquests articles s'han endreçat en quatre seccions: 1) canvis poblacionals, demografia i migració; 2) selecció d'hàbitat, alimentació i conducta alimentària; 3) biologia reproductiva; i 4) interaccions amb l'home, conflictes de gestió i solucions. No hi ha treballs d'Espanya

excepte les dades de censos hivernals en un article a escala europea de gener de 2013.

Inclou estudis sobre estatus per països, ecologia reproductiva i dieta, expansió de l'espècie a l'est del Bàltic i golf de Finlàndia, canvis en la distribució hivernal dels ocells anellats a Dinamarca, efecte de la severitat de l'hivern en la regulació poblacional, patrons migratoris d'ocells anellats a França, dieta hivernal, etc. En definitiva, es tracta recull ingent d'informació per a tots aquells interessats en els corbs marins •

RAÛL AYMÍ

Julien, A. 2022

Qui va veure el mussol de Horn Creek?

Círculo Rojo Editorial, 134 pp.

En aquesta secció sempre s'ha parlat sobre monografies d'ocells, llibres d'investigació, tesis o assaigs, comportament, adaptacions, trets físics, fenologia i vida en general dels ocells. Però aquí ens trobem amb un llibre de ficció, una novel·la que, això sí, té unes arrels molt marcades en el món de l'ornitologia.

El seu autor, que de ben segur molts coneixereu, és un reconegut ornitòleg o *birder*, com a ell li agrada dir-ho. Amb molts anys d'experiència i treball de camp, i molta formació a sobre, ens endinsa amb aquesta novel·la en el món de la literatura en un relat de suspens o *thriller*. I tot i que no faré *spoiler* sobre el contingut d'aquesta història, sí comentaré algunes coses que poden ser d'interès per als aficionats al ocells, és a dir, a tots nosaltres.

El llibre és un relat curt, de només 135 pàgines i lectura àgil, sense textos feixucs o massa complicats, i amb un guió clàssic d'aquest tipus de literatura. Tracta sobre un assassinat amb connotacions de novel·la negra, però el que ens pot ser més atractiu són els personatges que hi participen, principalment els ornitòlegs i la gent que els envolta. Coneixedor del món dels *birders* i les seves peculiaritats sap plasmar les característiques i subtipus d'aquests "estrany" personatges, així com les reaccions de la gent que hi conviu i com se'ls

miren i què en pensen d'aquests "penjats" de les plomes. Descriu les característiques i rareses d'aquest grup d'amants de la naturalesa i els ocells amb cura i precisió, aportant detalls que de vegades ni nosaltres som conscients que ens caracteritzen. Dels quatre personatges de la història que es poden dir ornitòlegs de ben segur que ens sentirem força identificats amb algun d'ells, almenys en part, com a mi em va passar, així com dels que els envolten i de les seves reaccions, i que molt probablement moltes ens són familiars.

A destacar la bona escriptura del text, i més per a un no professional de les lletres, l'acurada descripció dels personatges i els indrets on passen els fets (gairebé tots són reals), el profund coneixement de l'autor sobre el territori on està ambientat el llibre així com del funcionament de la societat americana en temes ornitològics especialment. I també les picades d'ullet cinèfiles de l'autor que van sortint de tant en tant al text. I una recomanació final, no us entretingueu cercant informació de totes les espècies d'ocells que surten al relat ja que, com explica al final del llibre, no totes són reals (és una llicència que s'ha permès l'autor per facilitar la lectura als no iniciats); si un cas, ho podeu fer en acabar la lectura.

De vegades paga la pena deixar arraconats per una estona els textos científics per endinssar-nos en una ficció de *birders*! •

XAVIER TOMÀS

Cal destacar l'acurada descripció dels personatges i els indrets on passen els fets (gairebé tots són reals), el profund coneixement de l'autor sobre el territori on està ambientat el llibre.

T'APROPEM A LA NATURA

www.weboryx.com

Els pròxims mesos hi ha diverses sortides, cursos i activitats on pots aprofitar per gaudir encara més de l'ornitologia i la natura.

CURSOS

Curs d'introducció a l'ornitologia

- 5 sessions
- Del 28 de gener a l'11 de març
- Delta del Llobregat

Curs d'identificació d'ocells

- 7 sessions
- Del 18 de març al 10 de juny
- Diverses localitats

CONVOCATÒRIES

Jornades SOCC

- 15-16 d'abril
- Sala Ateneu de Montgai, la Noguera.

Jornades més diverses que les d'edicions anteriors on, de banda del projecte SOCC, es presentaran nous projectes de biodiversitat en general i també inclourà tallers d'identificació d'ocells i sortides de camp.

Més informació sobre les activitats de l'ICO a: <http://ornitologia.org/ca/Activitats/>

FORMULARI DE SUBSCRIPCIÓ PER AL 2023. Vull fer-me soci de l'ICO per al 2023 per la qual cosa rebré: Revista Catalana d'Ornitologia i l'Abellerol. Si us plau afegiu les meves dades al directori de subscriptors.

Tipus de quota¹ Familiar (52,5 €) Nom de la parella _____

Individual (35 €) Reduïda² (17,5 €) Europa, individual (42 €)

Nom i cognoms _____

Adreça _____ Ciutat _____

Codi postal _____ Tel. _____ Correu electrònic _____

Domiciliació bancària En/Na: _____

Autoritzo el Banc/Caixa: _____

Entitat Agència Control Número de compte

domiciliat a _____ carrer/plaça _____

perquè carregui en aquest compte bancari del qual sóc titular l'import de les quotes anuals que em pertocin com a soci subscriptor de l'Institut Català d'Ornitologia.

Signatura:

_____ a _____ de _____ de 202__

¹ Tots els socis amb domiciliació bancària tindran un 10% de descompte.

² La modalitat de quota reduïda inclou els menors de 19 anys, estudiants fins a 23 anys, pensionistes i aturats. En cada cas cal justificar convenientment aquesta situació.

Institut Català d'Ornitologia
Nat-Museu de Ciències Naturals de Barcelona
Pl. Leonardo da Vinci, 4-5
08019 Barcelona
Tel.: 93 458 78 93
Correu electrònic: ico@ornitologia.org
Pàgina web: www.ornitologia.org